

Ο οικουμενικός ελληνισμός χρησιμοποιήθηκε σαν πλατφόρμα απογείωσης του Χριστιανισμού, με πρώτο ορμητήριο την Κύπρο

Γράφει ο
Βýρων Τομάζος

Σε προηγούμενα άρθρα μου είχα ασχοληθεί με τους τρεις ιε-

ράρχες και ειδικά με την θύραθεν παιδεία του Μ. Βασιλείου δηλαδή την ελληνική παιδεία που έχει έρθει απέξω προς την εκκλησία. Μου είχε μείνει η εντύπωση τότε ότι η **συνάντηση και σύνθεση** των δύο μεγάλων μεγεθών της ιστορίας -Ελληνισμός και Χριστιανισμός- είναι έργο του τετάρτου και πέμπτου αιώνα με τη συμβολή των μεγάλων Πατέρων της εκκλησίας.

Στα σχολεία μάθαμε για τους τρεις ιεράρχες, **Ιωάννη** τον Χρυσόστομο, **Βασίλειο** τον Μέγα και **Γρηγόριο** τον Θεολόγο. Όλοι θυμόμαστε τη γιορτή των τριών Ιεραρχών, που συν τοις άλλοις δεν είχαμε και σχολείο..., η οποία ήταν διπτή. Πρώτα για τη διακονία τους που συγκαταλέγονται ανάμεσα στους θεμελιωτές της ορθόδοξης Χριστιανικής Πίστεως και Θεολογίας, οι οποίοι με οικουμενική προοπτική συνέδεσαν την **πίστη** και τη **θεολογία** με τον πολιτισμό, την παιδεία με το καθημερινό βίωμα των πιστών.

Η δεύτερη σημασία της εορτής είναι η σύνδεση του ονόματος τους ιδιαίτερα με την ελληνική παιδεία, την καλλιέργεια του πνεύματος και της γνώσης, όχι ασφαλώς με μια κοσμική έννοια αλλά με μια προοπτική αναζήτησης της αλήθειας και διάμε-

σου των δυνατοτήτων του ανθρώπου, του νου του, των αισθήσεων και των εμπειριών μέσα στην ιστορία και τον πολιτισμό.

Η καθιέρωση της γιορτής έγινε το 1842 από ειδική συνεδρία της συγκλήτου του πανεπιστημίου Αθηνών - του μοναδικού τότε ανωτάτου εκπαιδευτικού ιδρύματος του νεοσύστατου ελληνικού κράτους.

Διδαχθήκαμε στα σχολεία ότι η κλασική ελληνική σοφία και το Βυζαντινό Χριστιανικό Πνεύμα, οι δύο αυτοί άξονες είναι αυτονόητο ότι ξεπήδησαν από τον ορθό λόγο της κλασικής Ελλάδας και ορθή δόξα και Πίστη Της Ορθοδοξίας και από τους μεγάλους Πατέρες της εκκλησίας και ιδιαίτερα στους τρεις Ιεράρχες μας. Η ελληνικότητα και η Ορθόδοξη Χριστιανική πίστη αποτέλεσαν τους βασικούς άξονες της οικουμενικότητας των.

Θυμάμαι τον θεολόγο μας να μάς λέει στο λόγο της γιορτής ότι οι τρεις Ιεράρχες ήταν θεμελιωτές της σύζευξης της ελληνικής παιδείας με τα δόγματα της χριστιανικής πίστεως και της ορθοδόξου θεολογίας. Παρεμπιπτόντως διάβασα-μελέτησα το βιβλίο του Γεωργίου Πατρώνου, Ελληνισμός Χριστιανισμός (Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος), πάντα στις διακοπές μου αφήνω την τεχνική νοημοσύνη και το ρίχνω στα πνευματικά... από το οποίο θα αντλήσω και πάλι κολυμπώντας στα βαθιά μου νερά σαν διαχρονικός δάνειος... Ορισμένα μάλιστα τα βρήκα ενδιαφέροντα και τα περισσό-

Ο οικουμενικός ελληνισμός χρησιμοποιήθηκε σαν πλατφόρμα απογείωσης του Χριστιανισμού, με πρώτο ορμητήριο την Κύπρο

(Σε ασύνδετο σχήμα)

Γράφει ο
Βύρων Τομάζος
Μηχανολόγος,
Απόφοιτος Πολυτεχνείου
Μονάχου
e-mail: btomazos@gmail.com

Όπως προ-είπα πίστευα κι εγώ πως η συνάντηση Ελληνισμού- Χριστιανισμού έγινε τον πέμπτο αιώνα, όμως η πρώτη συνάντηση Ελληνισμού-Χριστιανισμού έγινε σε αυτή την ίδια την Παλαιστίνη και σε χώρους που η ελληνική σκέψη προσέγγισε τον Ελληνισμό- Χριστιανισμό και κατά ένα τρόπο τον Ιουδαϊσμό.

Ο **Ελληνισμός** στη φύση του είναι οικουμενικός. Πάντα ήταν ανοιχτός στο να προσλαμβάνει όλα τα υγιή στοιχεία του γύρω κόσμου, να τα μετουσιώσει και να τα μεταπλάθει σε πανανθρώπινες πολιτιστικές αξίες και ιδανικά. Κι όλα αυτά στο τέλος να τα μεταφέρει προς τα έξω δυναμικά και δημιουργικά. Ενώ ο **Ιουδαϊσμός**, έχοντας την αίσθηση μιας ιδιόμορφης ιδιαιτερότητας και αποκλειστικότητας, παρέμεινε πάντοτε ερμητικά κλεισμένος στη βεβαιότητα της εκλεκτικότητας του ιουδαϊκού λαού και κάθε ιστορική του κίνηση και δραστηριότητα αντιμεπιζόταν κάτω από μια έντονη εσωστρέφεια και σαφή εσχατολογική προοπτική.

Στην κωμόπολη **Βηθσαιδιά** της Γαλιλαίας κοντά στη Ναζαρέτ όπου και κατοικούσε ο Ιησούς, υπήρχε ένα πνευματικό, νεανικό κίνημα με εξαιρετους ελληνομαθείς χαρισματικούς νέους, αυτοί οι νέοι σύντομα θα συντελέσουν το βασικό πυρήνα της ομάδας του Ιωάννη του Προδρόμου και στη συνέχεια της ομάδας των 12 του Ιησού Χριστού - παρεμπιπτόντως πολλοί πίστευαν ότι ο Μεσσίας ήταν ο Ιωάννης ο Πρόδρομος, ο οποίος όμως όταν είδε τον Χριστό είπε πως Αυτός είναι ο Μεσσίας.

Μεταξύ αυτών των νέων ήταν ο Ανδρέας και ο αδελφός του Σίμων Πέτρος, ο Ιάκωβος και ο αδελφός του Ιωάννης και οι φίλοι Φίλιππος και Ναθαναήλ. Από εκεί βγήκε και η έκφραση βρήκε ο Φίλιππος τον Ναθαναήλ...

Η εκλογή των επτά διακόνων δεν ήταν μια τυχαία πράξη της πρώτης εκκλησίας.

Οι επτά συνιστούν τη δυναμική της εκκλησίας για μια νέα εποχή εξόδου από τον παραδοσιακό Ιουδαϊσμό και συνάντηση με τον οικουμενικό Ελληνισμό. Και οι επτά ήταν άντρες χαρισματικοί, πνευματέμφοροι και ευσεβείς και Πνεύματος Αγίου.

Οι επτά ήταν ο Στέφανος, ο Φίλιππος, ο Πρόχορος, ο Νικάνορας, ο Τίμωνας, ο Παρθένιον, Νικόλαος, Ιουδαίοι πιστοί με ελληνικά ο-

νόματα και πιθανώς με ελληνική παιδεία. Γνώστες της ελληνικής γνώσης και του ελληνικού πολιτισμού και έτοιμοι να δεχθούν τη νέα οικουμενική πρόκληση της νέας Χριστιανικής Πίστεως.

Το κήρυγμα του πρωτομάρτυρα Στέφανου, των επτά Διακόνων, του Παύλου και των μαθητών του, του Ευαγγελιστού Λουκά και ιεροού συγγραφέα των Πράξεων των Αποστόλων, καθώς και τα θεολογικά μηνύματα που ξεπήδησαν από τις αποφάσεις της πρώτης Αποστολικής Συνόδου (48 ή 49 μ.Χ.), δεν είναι δυνατόν να κατανοηθούν σωστά μόνο μέσα στα ιουδαϊκά πλαίσια, αλλά είναι ανάγκη να συσχετισθούν και με τα νέα δεδομένα του οικουμενικού Ελληνισμού που πρόβαλε η Αντιόχεια το ελληνοιστικό κέντρο από την πρώτη στιγμή της συνάντησής του με τον Χριστιανισμό.

Μα και η λογική λειπεί πως για τη διάδοση στιδήποτε καινούριου, για να μπορέσει δηλαδή να διαδοθεί οικουμενικά στιδήποτε, πρέπει να χρησιμοποιηθεί μια κοινή γλώσσα και να στηρίζεται πάνω σε κοινό υπόβαθρο. Όπως π.χ. σήμερα οικουμενική γλώσσα είναι η αγγλική και ό,τι συμβαίνει πρέπει να μεταφρασθεί εις την αγγλική.

Αυτός που πρώτος από τους ηγέτες της χριστιανικής κοινότητας των Ιεροσολύμων κατανόησε την αληθινή μεταστροφή του Σάλου Παύλου και τον αποδέχθηκε ανεπιφύλακτα και πραγματικά, ήταν ο Βαρνάβας, Κυπριακής καταγωγής και πιθανώς παλιός συμμαθητής και γνώστης της ελληνικής παιδείας.

Η Κύπρος προβάλλεται ως η πύλη, ως ο πρώτος σταθμός της περιουσίας προς τα έθνη, καθώς ήταν ως τότε η μόνη οργανωμένη προσπάθεια για τον Ευαγγελισμό των εθνικών.

Επικεφαλής αυτής της προσπάθειας τίθεται ο Βαρνάβας, ο Παύλος δεν έχει ακόμα διακριθεί.

Από τις πράξεις των αποστόλων του **Λουκά**, επισημαίνεται ότι ο Βαρνάβας, ο Παύλος και ο Μάρκος πήγαν στη Νήσο, όχι αυθαίρετα και παρορμητικά αλλά εντεταλμένοι του σχεδίου της Θείας Οικονομίας και μάλιστα εκπυυχθέντες υπό του Αγίου Πνεύματος.

Η Κύπρος γίνεται η πρώτη στα μέσα των εθνών Θεοδόχος και πνευματοδόχος «κολυμπήθρα» όπου ο λαός εμβαπτίζεται και γίνεται λαός χαρισματικός και λαός εκλογής, γίνεται οδός ιστορικής πορείας προς τον κόσμο των εθνών.

Η γεωγραφική και γεωπολιτική θέση της Κύπρου ήταν και είναι πάντα μεγάλου στρατηγικού ενδιαφέροντος, γιατί βρίσκεται στο κρίσιμο σημείο σύνδεσης και συνάντησης των μεγάλων οδών τριών ηπείρων, της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής. Γι' αυτό ακριβώς και το έντονο ενδιαφέρον όλων προς αυτήν και η προ-

σπάθεια επικυριαρχίας στα εδάφη της από όλους τους άλλους λαούς, τους πολιτισμούς και τις μεγάλες δυνάμεις του κόσμου δια μέσου των αιώνων. Κατανοείται, έτσι, γιατί η Κύπρος στη μακρόχρονη ιστορική πορεία της δέχτηκε πλήθος κατακτητών και ο γεωγραφικός της χώρος έγινε πεδίο διαμάχης, σύγκρουσης και διαπάλης όχι μόνο πολιτισμών αλλά και σκληρών συμφερόντων από τους αρχαιοτάτους χρόνους ως και σήμερα ακόμη.

Η ματωμένη Κύπρος που γνωρίσαμε και πρόσφατα με τη τουρκική εισβολή, με πολλούς άλλους εισβολείς και κατακτητές, αναδείχθηκε και στον Χριστιανισμό η νήσος των αγίων και των μαρτύρων. (Δεν το ήξερα... όπως μας έλεγαν στο σχολείο, πως η Χίος έχει τους περισσότερους αγίους...).

Στην Κύπρο μετονομάζεται ο Σαούλ ή Σαύλος σε Παύλος. Πολλοί μελετητές σχετίζουν το όνομα της αλλαγής του Αποστόλου Παύλου στην Πάφο με τον επιτυχή προσηλυτισμό του ανθύπατου Παύλου προκειμένου να τονισθεί με επιτυχία η δική του επιτυχία επί του εθνικού κόσμου και προκειμένου δια του εθνικού αυτού ονόματος να καθιερωθεί ως Απόστολος των εθνών.

Ιδιαίτερη πατρίδα του Παύλου ήταν η **Ταρσός**, η οποία την εποχή εκείνη ήταν από τα πιο σημαντικά ελληνοιστικά κέντρα της Ανατολής, με την περίφημη φιλοσοφική σχολή όπου διδάσκονταν η ελληνική παιδεία και σοφία, με εξαιρετικούς δασκάλους! Η φήμη δε της σχολής είχε ξεπεράσει και τις σχολές της **Αλεξάνδρειας** και **Αντιόχειας** οι οποίες θεωρούταν κέντρο φιλοσόφων και διανοητών από τους καλύτερους της εποχής εκείνης.

Λόγω δε του αναπτυσσόμενου πολιτισμού της και της υψηλής ελληνικής παιδείας των πολιτών της, η Ρώμη απέδιδε ειδικά προνόμια στους κατοίκους της Ταρσού. Την αποκαλούσε και ελευθέραν Πόλη, γεγονός το οποίο εκμεταλλεύθηκε ο Παύλος αργότερα για να ζητήσει όταν συλληφθεί επιείκεια και να κριθεί ως ελεύθερος πολίτης από το Ρωμαϊκό δικαστήριο.

Κάτοικος αυτής της πόλης ο Παύλος και άνθρωπος εξαιρετικά εκπαιδευμένος, είναι αδιανόητο να μην είχε μαθητεύσει στο μεγάλο αυτό κέντρο φιλοσόφων και της ελληνικής κλασικής παιδείας πρωτού έρθει στα Ιεροσόλυμα για κλασικές σπουδές.

Βέβαιο είναι πως ο Παύλος πολλά τα οφείλει και στην εκλεκτή ομάδα ελληνοιστών μαθητών και συνεργατών του, ειδικά στον Ευαγγελιστή Λουκά, ελληνικής καταγωγής, τον μεγάλο ιστορικό του αρχικού χριστιανισμού ο οποίος πέρα από προσωπικός ιατρός του Παύλου ήταν και συνοδός του για μεγάλα χρονικά διαστήματα και εμπνευστής πολλών ιδεών και θεολογικών θέσεων του αποστόλου Παύλου. Ιδιαίτερα

ως προς την οικουμενική προοπτική του ευαγγελικού κηρύγματος.

Μετά από όλα αυτά που ανέφερα νομίζω πως είναι τεράστια η συμβολή του οικουμενικού ελληνισμού στην εξάπλωση και διάδοση του Χριστιανισμού, **όχι μόνο κατά τον τέταρτο και πέμπτο αιώνα αλλά και πολύ πιο πριν.**

Αυτός που πρώτος από τους ηγέτες της χριστιανικής κοινότητας των Ιεροσολύμων κατενόησε την αληθινή μεταστροφή του Σαύλου και τον αποδέχθηκε ανεπιφύλακτα ως πραγματικό «εν Χριστώ αδελφόν» ήταν ο Βαρνάβας, πιθανώς παλαιός συμμαθητής του στα Ιεροσόλυμα και βαθύς γνώστης της ελληνικής παιδείας- και αυτό συνάδει ότι η ελληνική παιδεία άλλωστε, ήταν μεγάλο εργαλείο για την εξάπλωση του Χριστιανισμού και η Κύπρος αφετηρία, αφού ο Βαρνάβας ήταν Κύπριος.

Η ανθρωπότητα, θα μπορούσαμε να πούμε ανεπιφύλακτα, πως οφείλει πολλά σε αυτή την αρχική κίνηση και αποδοχή του χριστιανικού μηνύματος από τον κυπριακό Ελληνισμό. Καθώς και στη θεία έμπνευση των πρώτων Ελλήνων και Κυπρίων ιεραποστόλων, με ηγέτη τον Βαρνάβα, να μεταφέρουν τη νέα πίστη από την Παλαιστίνη στα μεγάλα ελληνιστικά κέντρα της Μικράς Ασίας και δια μέσου της Κύπρου προς τους ανοιχτούς ορίζοντες του κόσμου των εθνών.

Ένα θέμα που το έχουμε δεδομένο χωρίς όμως να το αναφέρουμε ή συζητάμε σχεδόν καθόλου στην εποχή μας, παρόλο που ασχολούμεθα κάπως με τη κλασική μας παιδεία αλλά ούτε και στα σχολεία μας έχει δοθεί η πρέπουσα σημασία αυτής της σύζευξης. Θα πρότεινα να δοθεί περισσότερη έμφαση στα εκπαιδευτικά βιβλία. Όπως πρέπει να μαθαίνουν αρχαία ελληνικά τα παιδιά έτσι πρέπει να εμβαθύνουν στη σχέση ελληνισμού και χριστιανισμού. Στο κάτω κάτω ο Χριστιανισμός είναι μια παγκόσμια θρησκεία στην οποία η συμβολή μας ως Έλληνες δε πρέπει να παραλείπεται. Φανταστείτε να το είχαν κάνει άλλοι λαοί... θα το υπενθύμιζαν με τη πρώτη ευκαιρία κάθε μέρα...

